

toonde het zich als ware koopmanstad zooveel te ijveriger en, tot haar lof zij het gezegd, zooveel te vastberadener om de eerste plaats te veroveren onder de handelsteden der wereld.

Antwerpen was geslagen in den kamp voor de onafhankelijkheid door Spanje; het werd ten onder gebracht in zijn handel door de Hollandsche zeemacht: het verloor vrijheid en welvaart terzelfder tijd en door twee elkander bekampende machten. En evenals al de zuidelijke gewesten zag het de beste zijner burgers in gedwongen of vrijwillig ballingschap de noordergrens overtrekken om in het pas geboren gemeenebest het kostelijkste te gaan overbrengen wat een land bezitten kan, mannen van kennis en van karakter. Amsterdam erfde van de Scheldestad wat op deze een eeuw vroeger uit Brugge was overgegaan; zij werd de groote koopstad niet alleen, maar ook de zetel van kunst en kennis.

Uit de schilderijen van Thomas de Keyser spreekt dit groote feit, de opkomst, de bloei, de zegepraal van Holland en van Amsterdam met glanzende klaarheid. Zijne helden zijn niet de prinsen, niet de beroemde krijgslieden of staatsmannen, de grooten der aarde die veel van zich deden spreken en wier portretten wij in velerlei plaatsen en vormen weervinden; neen, het zijn meestendeels ongekende personen, eerbare kooplieden van Amsterdam, vertegenwoordigers der burgerij, die door haar beleid en haar werken zich een hooge plaats veroverd heeft in de stad en in de wereld, die zich zelve verrijkende het land heeft groot gemaakt en in wie zich op dit oogenblik belichaamd heeft de degelijkste kern van het Nederlandsche volk. Later zullen die mannen den stand vormen der stijve patriciërs, der zelfzuchtigen, benepen van hart en van geest, versteend in hunne geërfde deftigheid en voorrechten; nu zijn zij jong, genietende van den welstand, dien zij zelve geschapen hebben, vol bewustzijn van hun kracht en wetende dat, moest de fortuin hun den rug keeren, zij mans genoeg zouden zijn om haar haar gunsten af te dwingen.

En ook des schilders kunst is jong; zij heeft zich pas bevrijd van de banden der geestelooze en gevoellooze overlevering; zij heeft nog niet de losheid gekregen, die de groote mannen van later en bij uitzondering Frans Hals, enkele jaren ouder dan hij, bereikten; maar zij heeft de gespierdheid der onverdorven jeugd, gepaard met de zorgvuldigheid der pas ontvoogde jongelingschap, die wel geen bedeesdheid meer kent, maar zich nog aan geene vermetelheid waagt.

De portretschildering is van de eerste tijden der Vlaamsche en Hollandsche scholen immer een geliefkoosd vak geweest, met den gelukkigsten aanleg beoefend. De contereitsels, geschilderd door Jan van Eyck en Hans Memling tellen onder de meesterwerken onzer vroegste schilders, die van Antoon Moro, Frans Floris, Adriaan Key vormen het gezondste deel der voortbrengselen uit de dagen der navolging van Italiaansche kunst. De vroegere Hollandsche School bracht met minder talent een even grooten overvloed van portretten voort. Men heeft slechts in het Rijks-Museum de Regentenstukken van Dirk Jacobsz, Cornelis Teunissen en Dirk Barentsz aan te zien,